

שע"י המכון התורני ירושלים
חג השבועות - תשפ"ג | גליון 24 | הפקה ועריכה: הרב נעם יעקובי שליט"א וצוות המכון התורני

חיזוק הידיעה מתוך "קובץ שיחות" מהגאון הצדיק רבי נתן מאיר וזכ"ל

ותירץ שם, דמשום שבשבועות נתגלה שה' אחד בעליונים ובתחתונים, ואין עוד מלבדו, ולכן אין צריך שום מצוה אחרת, שהרי כל מצוות התורה אינן אלא לנצח את היצירה ו'להכיר שה' אחד ואין עוד מלבדו, ודי בזכירת מתן תורה כדי לנצח את היצירה'.

מרגלא בפומיה של המשגיח דברי ה"חובת הלבבות" שער יחוד המעשה פ"ה וז"ל: בן אדם ראוי לך לדעת שונאך הגדול שיש לך בעולם הוא יצרך הנמסך בכוחות נפשך והמעורב במזג רוחך והמשתתף עמך בהנהגת חושך הגופניים הרוחניים המושל בסודות נפשך וכו', ואתה ישן לו והוא ער לך, אתה מתעלם ממנו, והוא אינו מתעלם ממך וכו', ומן החזק שבשלוחיו אשר יורה אותך וילחם אותך בהם במצפון ענינך שישתדל לספק עלך אמיתיתך ולשבש מה שנתברר לך ולערבב את נפשך במחשבות כזבים וכו', ע"ש.

המבואר מדבריו שעיקר כח היצר במלחמתו עם האדם הוא רק לעורר ספיקות בלב האדם, וכאשר עלה ספק בלב האדם, כבר הוא מנוצח ונופל לרשות היצר ואבד מלחמתו עם היצר. והעצה לנצח את היצר הוא להחזיק מעמד עם ידיעותיו ולא יתרפה מהן ויחזקן ויאמץן בלבו שהן אמת וברורות ואין שום מקום להרהר ולחשוב אחרת, ואם עושה כן הרי הוא מנצח את היצר בזה, כמו שכתב ה"חובת הלבבות" שם, "אם תעמוד כנגדו לא יעמוד כנגדיך".

והיה המשגיח מציין לדברי רב ניסים גאון במסכת ברכות (יט, ב), שהפירוש בדברי הגמ' במס' בבא מציעא (נט, א) במחלוקת רבי אליעזר וחכמים בתנור אכנאי אם מקבל

בתפלת חג השבועות תקנו אנשי כנסת הגדולה לומר "זמן מתן תורתנו", וכמו שבחג הפסח אומרים "זמן חרותנו", כי בזמן הפסח היתה יציאת מצרים, ועבודת היום דפסח הוא לזכור יציאת מצרים וכל הנסים שנעשו אז, כן בחג השבועות היא זמן מתן תורה, ועבודת היום הוא לזכור מתן תורה עם כל הקולות והלפידים והאש וכל הרעש והאימה והיראה אשר ראינו שם.

ולכאורה יש כאן תימה, שהרי זמן מתן תורתנו הוא בסיון, ואח"כ עלה משה רבינו לקבל את הלוחות הראשונות והם נשתברו, ושוב עלה משה רבינו מ' יום שנית והתפלל שימחול הקב"ה על חטא העגל, ונענה הקב"ה לתפלת משה רבינו ומחל על חטא העגל, וביום הכיפורים ירד משה רבינו מהר סיני ובידו לוחות שניות, והתורה שבידינו היא תורת אותן לוחות שניות, וא"כ היה לנו לעשות יום טוב של זמן מתן תורתנו ביום הכיפורים, כיון שזה הוא זמן קבלת התורה שנשאר בידינו, ולא לעשות יום טוב בשבועות זמן מתן לוחות הראשונות שלא נשאר בידינו.

והנה יש להתעורר על מה שיום טוב של שבועות חלוק משאר יום טוב, שבשאר יום טוב יש ז' ימים, ויש כמה מצוות, בפסח יש אכילת מצה ואיסור אכילת חמץ, ואכילת קרבן פסח, ומצות סיפור יציאת מצרים, ומדברנן יש מצות ד' כוסות, ובסוכות יש מצות ישיבת סוכה, וד' מינים, וניסוך המים, אבל חג השבועות אינו אלא יום אחד ואין בה שום מעשה מצוה.

והוא בסה"ק דקושיא זה נמצא בזוהר הק',

הגילוי בפועל - הוא כל אחד לפי יגיעתו

במתן תורה קיבל כל אחד את חלקו בכל התורה ממש, אבל הגילוי בפועל, הוא כל אחד לפי יגיעתו, וזהו התחדשות קבלת התורה בכל שנה, לדון כמה יצא מחלקו בשנה זו - ועפ"י התמדתו ומסירותו עד אז, כך הוא נדון בזה.

שורש כל המתנות

שבועות, יום זה הוא שורש כל המתנות שניתן לבני ישראל, ומתחדשים ביום זה כל הענפים היוצאים מן התורה. ולכן איתא שבעצרת נידונים על פירות האילן, שדנין כל אחד כפי האחיזה שיש לו כל השנה בתורה וכו'. ולפי זה מתגלה לכל אחד ביום זה, וכן ע"י תשובה נתקן הכל, ועיקר התשובה הוא לתורה.

לשנה צריכים לקבל את התורה מחדש!

מדברי הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל: ידוע הדבר שקבלת התורה לא היתה מאורע חד פעמי בלבד, אלא ש"בכל דור", ו"בכל שנה", ו"בכל יום" - עלינו לקבלה מחדש! (מכתב מאלוהו ח"ב עמ' 26).

לא למזכרת אנו חוגגים את המועדים, אלא אנו חוזרים בהם לתוכנם המקורי, לאותה קדושת הזמן שהיתה אז, אשר היא נשפעת ג"כ עכשיו.

מו"ר רבי צבי הירש ברוידא זצ"ל אמר: אין הזמן עובר על האדם, אלא האדם נוסע בתוך הזמן... כל שנה הוא מגיע לאותה תחנה עצמה. ובענינו, נמצא שבכל חג שבועות אנו מגיעים לאותה קדושת הזמן ממש שהיתה לאבותינו בזמן קבלת התורה. (מי"מ, ח"ב, 28, 21)

זכיית כל אחד - כפי הבית קיבול שמכין

ידוע שהזכייה בשפע של המועדים תלויה במקבל, כפי הבית קיבולו שהוא מכין, כי מצד המשפיע, היינו הקב"ה, אין הגבלה.

[משל להמחשה: עד כמה גדולה הנ"מ כאשר מכינים בית קיבול גדול; נפתחו ארובות השמים, הורד גשם של כסף, של שקלים... כמה יקבל כל אחד? תלוי בכלי קיבול שמכין; אם צלוהית קטנה, יתאספו בה 30 שקל, אם כוס, 100 שקל, אם ספל, 500 שקל, אם סיר 1000 שקל, אם חבית 500,000 שקל, אם דוד גדול, מליון שקל, אם מיכל, 500 מליון שקל, אם בריכה, כמה מליארדי שקלים, כן הלאה. מטרת המשל להמחיש את ההבדל העצום באפשרויות הזכייה בין כמה שקלים למליארדים! וכן בנמשל, מצד הבורא אין הגבלה! ההשפעה היא בלי שיעור! אלא הזכייה תלויה בנו, ב"בית קיבול" שאנו מכינים - והנפקא מינה היא עצומה מאוד, כמו במשל.]

ימים אלו מסוגלים לזכות לקבלת התורה ולקניני התורה

הגר"א קוטלר זצ"ל: ידוע שסגולת הזמן היא לפי מה שאירע בו, ולכן ימי ההגבלה, ובפרט חג השבועות עצמו, הם מסוגלים מאד לקבלת עול תורה, ולהשגת הדברים שהתורה נקנית בהם, שהרי מבלי קנינים אלו אין קנין לתורה. וכמו כל דבר שאין נקנה אלא בקנין המועיל לו, - ואם משיגים את התורה באופן אחר, אין זוכים להכרת האמת שבה, ואין תלמודו מתקיים בידו, ובודאי שאינו 'תורה די ליה'. (משנת ר"א ט)

יש קונה עולמו בשעה אחת - ע"י קבלת תורה שהיא עמוקה ואמיתית

סיפר הגה"צ ר' חיים ברים זצ"ל, שהציץ מחרך הדלת וראה את רבו האדמו"ר בשעה שאמר מגילת רות כי זלגו עיניו דמעות ללא הרף... ואמר על עצמו: "אחרי 40 שנה הבנתי!", וזה על פי הנאמר: "בכה רבי, יש קונה עולמו בשעה אחת". והנה רות המואביה קנתה את עולמה, את כל מלכות בית דוד בשעה אחת, כשאמרה "עמך עמי ואלוקיך אלוקי" ברגע אחד זה קנתה את כל עולמה! ועל זה בכה האדמו"ר באמירת מגילת רות "מה ערכו של רגע אחד!" (מרבח חיים, טז).

עיקר קבלת התורה היא בלב

מדברי הגה"צ ר"א דסלר זצ"ל: (מי"מ ח"ב וע"ש באריכות) עיקר קבלת התורה היא בלב. ולא בשכל בלבד, וכנאמר "וידעת היום והשבות אל לבבך".

וזהו ע"י ניקוי הלב מנגיעות המפריעות מלרצות לקבל את התורה, ולהתבטל התבטלות גמורה אליה. קבלת התורה היא קבלה בלב. ולא רק ידיעה שכלית או התעוררות רגשית בלבד, אלא שתתיישב בלב האדם עד שנעשית מציאות בו וקובעת את מדינתו.

זוכה לקבלת תורה אמיתית מי שמתכוון לשבועות בימי ספירת העומר, ובשלת ימי ההגבלה, ואח"כ ביום מתן תורה עצמו שמתחזק לקבלת התורה אמיתית בלבבו, כך ללא ספק מעשיו יעשו פירות!

סומאה אם לאו, ואמר רבי אליעזר אם הלכה כמוני חרוב זה יוכיח וכו', אמת המים יוכיח, כותלי בית מדרש יוכיח וכו', ויצא בת קול ואמר הלכה כרבי אליעזר, עמד רבי יהושע על רגליו ואמר "לא בשמים היא", וז"ל: שלא היתה הכוונה אלא לנסות את החכמים אם יניחו הקבלה שבידם והגמרא שבפיהם בשביל בת קול, אם לאו, ודומה למה שכתב "כִּי מִנְסָה ה' אֶלְהֵיכֶם אֶתְכֶם", והנה נודע עם כל זאת בירור קבלתם, וזה שאמר ר' יהושע "לא בשמים היא", כלומר כי תורת ה' תמימה וכבר ניתנה לנו בסיני והודיענו כי אינו מחליף ממנה דיבור אחד ואין בתורתנו חסרון ולא ספק שנצריך אל ראייה מן השמים וכו', ע"ש, מבואר מדבריו דעיקר הנסיון בזה היה לראות אם יעמוד בכל התוקף על מה שכבר נתאמת אצלם שלא בשמים היא, והם דברי "חובת הלבבות" שעיקר הנסיונות הוא רק לספק האמיתית.

ונראה שכן מפורש בדברי רש"י, כתיב (דברים ת. א.) "וְזָכַרְתָּ אֶת כָּל הַדְרֹךְ אֲשֶׁר הוֹלִיכָה ה' אֶלְהֵיךָ זֶה אֲרָבָעִים שָׁנָה בְּמִדְבָּר לְמַעַן עֲנֹתְךָ לְנַסְתֶּךָ לְדַעַת אֶת אֲשֶׁר בְּלִבְךָ הַתְּשֹׁמֵר מִצְוֹתָו אִם לֹא". ורש"י בפירושו "התשמור מצותיו" כתב, שלא תנסהו ולא תהרהרו אחריו, עכ"ל. מבואר להדיא שעיקר הנסיון הוא שלא להרהר אחר המקום. ו'הרהרו אחר המקום' פירושו דאיכא ספק באמונתו. שיש ספק בלבו על דרכי ה'. ובאמת אין מקום לזה אחרי שכבר הראה הקב"ה במתן תורה כי הוא אחד ואין עוד מלבדו. ותו אין מקום לספיקות. וזהו מה שהקב"ה מנסה אותנו לדעת אם יתעורר לנו שום ספיקות. ש'ספיקות' הן חֲצִיזו של היצה"ר, והמחזיק מעמד ועומד על ידיעותו ידיעת האמת לבל יולד ספיקות הוא המנצח במלחמת היצר.

וזהו הביאור במה שכתוב (קהלת י. ד) "אִם רוּחַ הַמּוֹשֵׁל תַעֲלֶה עֲלֶיךָ מְקוֹמָהּ אֵל תַּנַּח". דעיקר כח היצר הוא רק לספק האמיתית על האדם ולהזיזו ממקומו מקום הודאי למקום הספק. ולכן הזהיר שלמה המלך, שתדע, כי כל כוחו של היצר הוא רק להזיז ממקומו

לספק עליך הודאי, ואתה אם תעמוד כנגדו ולא תזוז ממקומך ולא תתן מקום לספיקות אז לא תנצח, דלא יעמוד כנגדך.

וזה ביאור דברי הרמב"ן (שמות כ. ז) שכתב על מה שכתוב "כי לבעבור נסות אתכם בא האלקים" וכו', וכתב וז"ל: כי לבעבור הרגילכם באמונה בא אלקים שכיון שהראה להם גילוי השכינה נכנסה אמונתו בלבם לדבקה בו ולא תפרד נפשכם ממנה לעולם וכו'. והרב אמר במורה נבוכים ה' אמר להם כי זה אשר ראיתם היה שכשינסה ה' אתכם להודיע ערך אמונתכם וישלח לכם נביא שקר שירצה לסתור מה ששמעתם לא תעמד אחריהם לעולם מדרך האמת. כי כבר ראיתם האמת בעיניכם וכו', ע"ש. מבואר מדבריו שקודם מתן תורה לא היה מקום לנסיון שהרי עדיין לא ראו את אור האמת. ורק אחר מתן תורה שראו אור האמת אפשר ליתן נסיון, כיון שיש להם יסוד לעמוד עליו. והוא ידיעת האמת. וממנו לא תתרפה. ועל זה באים הנסיונות, לדעת אם תעמוד בחוזק או תתרפה.

והנה אצלנו המלחמה תמיד היא על הספיקות שמכל מצב קשה ומסובך נולד אצלנו תיכף ספיקות. ואין אנו מחזיקים מעמד להעמיד ידיעותנו על בסיס נכון בל תמוט. וכמו שאמרו שצדיקים נמשלו לאילן ששרשיו מרובים אפילו באו כל רוחות שבעולם אינו מזיזן, ורשעים נמשלו לאילן ששרשיו מעוטים וכל רוח כל שהוא מזיזן ועוקרן ממקומן.

הנה נתבאר דהעיקר הוא להחזיק מעמד ולהעמיד ידיעותנו על בסיס חזק. מכל מקום צריכים לדעת שלזה צריך יגיעה רבה להשיב את הידיעה אל הלב.

הכלל הוא 'לרב פרסום רוב העלם'. אמרו חז"ל, כל הרואה סוטה בקלקולה יזיר עצמו מן היין, (סוטה ב. ב), הנה מה שצריך להזיר עצמו מן היין הוא כדי שלא יבוא לידי עבירה, דין מרגיל לעבירה, וקשה טובא למה צריך לזה, נהי דראה דבר עבירה ע"י הסוטה הא מכל מקום ראה גם העונש, ראה איך שמתה בניוולה, ואם כן למה צריך לעשות עוד הרחקה שלא לבוא לידי עבירה.

ותירץ ה"פרי הארץ" דהן אמת שראה, אבל זה עדיין בגדר ידיעה, ובידיעה אפשר להיות חכמתו מרובה ממעשיו, ע"ש. והביאור בזה הוא כנ"ל, דלרוב פרסום רוב העלם, וכדברי ה"מסילת ישרים" בהקדמתו, ולכן אפילו מי שראה סוטה בקלקולה ובניוולה מכל מקום עדיין הוא רק ידיעה, ובידיעה גרידא עדיין אין האדם מובטח שינצח את היצה"ר, ולכן צריך לעשות מעשה להזיר עצמו מן היין, וע"י זה תצא מגדר ידיעה ונכנס ללב, ובלב כבר יש מקום להחזיק מעמד נגד היצה"ר, וכדברי המס"י שם בהקדמתו שהעיקר הוא לחזור הרבה פעמים על ספרו, דע"י שיחזור הרבה יכנסו הדברים בלבו ולא יהיה עוד רק בגדר ידיעה אלא יהיה משומר בלבו.

בפרשת "ויהי בנסוע הארון" כתוב שני נ' הפוכות (במדבר י. לה), ופירש רש"י, כדי להפסיק בין פורעניות לפורעניות ולא ביאר מהו הפורעניות, וכתב הרמב"ן שם דהפורעניות היה מה שאמרו חז"ל דהליכתן מסיני היה כתינוק הבורח מבית הספר, ע"ש בדבריו, ולכאורה תמוה דאחר מתן תורה אחרי שראו התגלות נוראה איך אפשר להיות שהיו כתינוק הבורח מבית הספר, אלא הביאור כנ"ל, דאע"ג שראו הרבה גילויים, מכל מקום היה רק בגדר 'ידיעה' ובגדר 'רוב פרסום רוב העלם' דעדיין לא נכנסו הדברים בלבם, ולכן עדיין אפשר להיות כתינוק הבורח מבית הספר, אבל למי שנכנסו הדברים בלבו אי אפשר בשום אופן להיות כתינוק מהבורח מבית הספר.

ומעתה מובן למה אנו אמרים בחג השבועות "זמן מתן תורתנו" וחוגגים ושמחים בה, כי למרות שעיקר התורה שלנו היא מלוחות השניות, מכל מקום היסוד שהכל תלוי בה ועומד עליה, היא ידיעה האמיתית שנתגלה לנו במעמד הר סיני, ועליו נבנית מלחמת היצה"ר לספק לנו ידיעותנו, ועבודתנו היא להחזיק מעמד לקיים ידיעותנו האמיתית, ללא רפיון, ובכל שנה ושנה צריכים אנו לחזור ולשנן לעצמנו מה שענינו ראו להוציאו מגדר ידיעה ולהשיבה אל לבנו להיות שמורים בלב.

כי לקח טוב נתתי לכם!

במדרש רבה (נצבים ה. א.) "ואם תאמרו שמא לרעתכם נתתי לכם את התורה, לא נתתי לכם אלא לטובתכם, שמלאכי השרת נתאו לה, ונעלמה מהן", עכ"ל. וצריך עיון בהבנת ההוה אמניא של דברי המדרש: "ואם תאמרו שמא לרעתכם נתתי לכם את התורה", דכיצד יתכן שתהא כזאת מחשבה שהתורה ניתנה לרעת כלל ישראל.

ובספר "מלואת אבן" ביאר, שהמדרש שם עוסק בענין הברכה שישיראל מברכים על התורה (כמוזכר במדרש שם בסמוך), והיתה הוה אמניא שאולי לא נברך על התורה, שהרי יתכן שהתורה ניתנה לישראל כמו תרופה שניתנת בכדי לרפא חולאים

וחסרונות, וזהו ביאור המילה "לרעתכם", כלומר למידות הרעות שבכם, והרי על תרופה לא מברכים, ועל כך בא המדרש לאפוקי מהבנה זו, כמסקנת המדרש: "לא נתתי לכם אלא לטובתכם, שמלאכי השרת נתאו לה", ופירושו, שהתורה לא ניתנה כתרופה לישראל, דהיינו רק בכדי להוציאם מחסרונות, והראיה לכך היא שמלאכי השרת נתאו לה, והרי המלאכים לא זקוקים לתרופה בכדי לתקן את מידותיהם, שהרי אין להם מידות רעות, אלא בהכרח התורה ניתנה לישראל בעיקר כדי לזכר אותם ולהוסיף על מעלתם, ועל כן ראוי לברך עליה.

(אמרי חיים) - הגאון רבי חיים קמיל)

חטא (שעיר עזים אחד), אמר להן הקב"ה מכיון שקבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם, ועל כן צריכים לשמוח ביום זה שמוחל הקב"ה עוונותיהם של ישראל, והוא יום שזכינו בו לכתרה של תורה.

ואיתא בגמ' (פסחים סח, ב) הכל מודים בעצרת דבעינן נמי לכם, ולכך אין ראוי לענות הגוף ביום הזה, כיון שבאמצעות הגוף התורה מתקיימת, וראוי לשמחו ולענגו בשמחת התורה יותר משאר חגים ומועדים, ולפיכך אסור להתענות בו אפילו תענית חלום, לפי שהוא יום שנתנה בו תורה וצריך לאכול ולשמוח בו, להראות שנה ומקובל ישראל יום שנתנה בו התורה, לפיכך אינו דומה לשאר יו"ט ושבתות שמותר להתענות בהם תענית חלום.

ומכל מקום 'וגילו ברעדה' כתיב, והשמחה אשר שמח תהיה רוחנית ולהודות ולהלל להשי"ת שנתן לנו את התורה, ויתעורר מאד בלבו להתקדש ולתקן מעשיו ולהיות מוכתר בכתר תורה, לקיים "והגית בו יומם ולילה", כי היום הזה הוא יומא דדינא בלימוד התורה הקדושה ושמירת מצוותיה.

(מתוך ספר "פסקי תשובות")

במאור עיניים פ, יתרו. ט. מכאן עד 'ומועדים' לשון סה"ק סדר היום על חג השבועות. י. ובמעשה רב החדש "מאד שמח רבינו (הגר"א ז"ע) בשבועות ותגדלו לו השמחה יותר מכל רגל" וכו', ובס' הליכות שלמה שבועות פי"ב אות י"ד מותר לרקוד ביום זה בשמחת התורה, למרות שאין רוקדן ואין מטפחין ואין מספקין בשבת ויו"ט, לכבוד התורה שאני, וכעין שמחת תורה שהתירו כמובא במשנ"ב סי' של"ט סק"ח, ובסה"ק יסוד ושורש העבודה (שער ט"פ) "מה מאד ראוי לאדם בחג הקדוש הזה ובו' לשמוח בלבבו יותר מכל החגים".

יוסא זה גדול מאד וחביב יותר מכל הימים טובים, והיום החשוב והיקר ביותר מכל השנה, ויש בוב עליה לנפש ישראל יותר משאר ימים טובים, והוא יום הדין על התורה של כל השנה, ומרומז בדברי חז"ל (ראש השנה טז, א) בעצרת נידונין על פירות האילן, הפירות הם הנשמות הפורחות מאילנו של הקב"ה, והעולם נידון ביום זה על התורה שניתנה בו שביטלו עצמם ממנה, בלא השלימם בתורה ובמצוות כראוי, והנשמה מקבלת ביום זה כל אחת לפי מדרגתה, כל החידושי תורה מה שעתידי להבין ולחדש בכל השנה, ובאיזה שכל יעבוד את השי"ת באותה שנה, והוא עת רצון לעבודה שבלב זו תפילה, להתפלל לפתיחת הלב והעיניים בתורה, להבין ולהשכיל את צפונותיה ועמקי סודותיה.

ונודע: שבכל הזמנים שאירע לאבותינו ענין מה, כשיגיע הזמן שהוא שוב מתעורר קצת מעין אותו דבר לענין ההוא, ומסוגל יום זה לקנות שלימות ואיכות רוחני, כאילו היום עצמו קיים והווה תמיד.

ובירושלמי (ר"ה פ"ד ה"ח) ר' מרשיא בשם ר' אידי בכל הקרבנות כתיב חטא (שעיר עזים אחד לחטאת) ובעצרת אין כתוב

א. עפי' סידור יעב"ץ (שער המורה שער ד' אות ל"ה), ליקוטי הר"מ שבועות, שפת אמת שבועות תרמ"ז ועוד. ב. שער הכוונות (דרושי שבועות סי' א'). ג. מכאן עד 'כראוי' תורף לשונו דהש"ה (מס' שבועות אות י"ט) בשם סה"ק תולעת יעקב (סתרי חג השבועות). ד. ס' קהלות יעקב להג"ר שלמה קלוגר זצ"ל (שבועות דרוש ג). ה. סה"ק מאור עיניים פ' מקץ (לחנוכה). ו. שפ"א לשבועות תרמ"ג. ז. מכאן עד 'ההוא' לשונו דמחצית השקל סי' תס"ח סקט"ו. ח. אלשיך (שמות י"ט), כי סגולת יום זה קיים לעד והווה תמיד, עיי"ש, וכעין זה

מאמר ליליא דכלה - זוהר עם פירוש הסולם - הקדמת הזוהר (דפ"י דף ח ע"א)

[אות קכה] רבי שמעון הוה יתיב ולעי באורייתא, בליליא דכלה אתחברת בבעלה, דתנינן כל אינון חבריא דבני היכלא דכלה, אצטריכו בהיה ליליא, דכלה אודמנת למהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה, למהוי עמה כל ההוא ליליא, ולמחדי עמה בתקונה דאיהי אתתקנת, למלעי באורייתא, מתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ובמדרשות דקראי, וברזי דחכמתא. בגין דאלין אינון תיקונין דילה ותכשיטתא. ואיהי ועולמתהא עאלת וקיימת על רישיהון, ואתתקנת בהו וחדת בהו כל ההוא ליליא. וליומא אחרא לא עאלת לחופה אלא בהדייהו, ואלין אקרין בני חופתא. וכיון דעאלת לחופתא, קב"ה שאל עלייהו ומברך לון, ומעשר לון בעטרקא דכלה, זכאה חולקהון. [אות קכז] והנה רבי שמעון וכלהו חבריא מרננין ברה דאורייתא, ומחדשין מלין דאורייתא כל חד וחד מניהו, והנה חדי רבי שמעון וכל שאר חבריא. אמר לון רבי שמעון: בני, זכאה חולקהון, בגין דלמחר לא תעול פלה לחופה אלא בהדייכו, בגין דכלהו דמתקניו תקונהא בהאי ליליא וחדאן בה, כלהו יהון רשימי וקתיבין בספרא דדכרניא, וקב"ה מברך לון בשבעין ברכין ועטרין דעלמא עלאה.

התורה היה כבר בחינת גמר התיקון, בסוד בלע המות לנצח ומחה ה' אלקים דמעה מעל כל פנים (ישעיה כ"ה) כמו שדרשו חז"ל על הפסוק חרות על הלוחות (שמות ל"ב), אל תקרי חרות אלא חירות, כי באה חירות ממלאך המות (שמו"ר פמ"א). אלא מחמת חטא העגל חזרו וקלקלו את התיקון. הרי שענין יום קבלת התורה הוא ענין אחד עם גמר התיקון. ונמצא שבבליה קודם קבלת התורה, נגמרו בה כל הזווגים שבימי הסתרה, וע"כ נבחן הלילה ההוא ליליא דכלה אתחברת בבעלה, ואודמנת למהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה, שהוא חג השבועות שבו נגמר התיקון בחירות ממלאך המות, שהוא הזמן שהצדיקים ע"י מעשיהם הטובים עושים חופה חדשה לכלה. והנה נוח לי יותר להמשיך הביאור בדרך הפירוש הא', והמעין מדעתו יוכל להעתיק הדברים על יום השבועות, כי ענין אחד הוא.

וז"ש, כל אינון חבריא וכו' אלו התמכין דאורייתא הנק' בני היכלא דכלה (כנ"ל בדיבור הסמוך) הם צריכים להיות דבוקים בשכינה הקדושה הנק' כלה בכל ההוא ליליא של הגלות, כי אז בימי הגלות היא מתתקנת ע"י התמכין דאורייתא בכל אלו המע"ט והתורה ומצוות שהם עושים, עד

בשם תמכין דאורייתא, וכל המדרגות הנשגבות הנקראות רזין דאורייתא מתגלות על ידיהם, כי ע"כ הם נק' עושיהם, שהם כביכול העושים של התורה. (כנ"ל אות קכ"ד). ונמצא שימי הגלות נקראים ליליא דכלה אתחברת בבעלה. וכל אינון חבריא דבני היכלא דכלה, הם התמכין דאורייתא. ולאחר גמר התיקון והגאולה השלימה, שה"ס הכתוב, והיה יום אחד הוא יודע לה' לא יום ולא לילה והיה לעת ערב יהיה אור (זכריה י"ד). הוא שאומר דכלה אודמנת למהוי ליומא אחרא גו חופה בבעלה. כי אז ישוב הב"ן להיות ס"ג והמ"ה יהיה ע"ב. וע"כ נבחן ליומא אחרא, ולחופה חדשה. והצדיקים בעת ההיא נקראים בני חופתא, שה"ס הלעאן באורייתא שאין בהם עשייה, כי אז נאמר ומלאה הארץ דעה את ה' (ישעיה י"א) ולהיות הצדיקים הללו ע"י מעשיהם הטובים יעלו הב"ן להיות ס"ג, מכח המשכתם היראה מזמן שעבר, נבחנים שהם עושים את החופה החדשה הזו, וע"כ נקראים בני חופתא.

והפירוש הב' הוא, אשר ליל שבועות נק' ליליא דכלה אתחברת בבעלה. כי אז הוא אודמנת למהוי ביומא אחרא גו חופה בבעלה, דהיינו ביום השבועות, שהוא יום קבלת התורה. אמנם הוא ענין אחד ממש עם הביאור הא' הנ"ל. כי ביום קבלת

[אות קכה] רבי שמעון הוה וכו'; ר"ש היה יושב ועוסק בתורה, בלילה שבו הכלה, שהיא מלכות, מתחברת בבעלה. שלמדנו, כל החברים שהם בני היכל הכלה, צריכים באותו הלילה, שלמחרתו ביום השבועות, הכלה נועדת להיות תחת החופה עם בעלה, להיות עמה כל אותו הלילה, ולשמוח עמה בתקונה שהיא מתתקנת בהם, דהיינו, לעסוק בתורה, ומתורה לנביאים, ומנביאים לכתובים, ובדרשות המקראות, ובסודי החכמה. משום שאלו הם התקונים שלה ותכשיטיה. והיא, הכלה, ועלמותיה, באה ועומדת על ראשיהם, ומתתקנת בהם, ושמחה בהם כל אותו הלילה. ולמחרת, ביום השבועות, אינה באה לחופה אלא עמהם. ואלו, החברים העוסקים כל הלילה בתורה, נקראים בני החופה. וכיון שבאה לחופה הקדוש ברוך הוא שואל עליהם, ומברך אותם, ומעטר אותם בעטרותיה של הכלה. אשרי חלקם.

ביאור הדברים, יש בזה ב' פירושים ושניהם עולים בקנה אחד: א) כי ימי הגלות נק' לילה, כי הוא הזמן של הסתרת פניו מבני ישראל, ואז שולטים כל כוחות דפרודא ועובדי ה', ועם כל זה, דוקא בעת ההיא מתחברת הכלה בבעלה, ע"י התורה והמצוות של הצדיקים הנקראים בעת ההיא

לטהר אותה מבחינת טו"ר, ותהיה מזומנת לאינן דמלעי באורייתא שאין בהם מבחינת עשייה כלל, אלא היא כולה טוב בלא רע. (כנ"ל אות קכ"ג ד"ה שכל עש"ה). ולפיכך צריכים התמכין דאורייתא, שהם בני היכלא דכלה לשמוח עמה על התיקון הגדול הזה שנעשה בכלה על ידיהם. וז"ש ולמחדי עמה בתקונה דאיהי אתתקנת למלעי באורייתא, דהיינו בתיקונים הבאים לפנינו מתורה לנביאים וכו'. שצריכים לעשותם בשמחה. והנה נתבאר שכל המדרגות וגילוי רזין דאורייתא, שהם בנין השכינה לגמר תיקונה, כל אלו נעשים רק ע"י התמכין דאורייתא בימי הגלות. ולפיכך כל אלו המדרגות והקומות היוצאות בזמן הגלות, נקראות תקונה דכלה ותכשיטה דילה ואלו הם שהולך ומפרט, מתורה לנביאים וכו': כי חג"ת ה"ס תורה, ונו"ה ה"ס נביאים, והמלכות עצמה ה"ס כתובים, והמוחין דו"ק שממשיכין לה ה"ס מדרשות דקראי, והמוחין דג"ר שממשיכין לה ה"ס רזי דחכמתא. כי כל אלו התיקונים, צריכים להמשיכם לכלה בהיא ליליא, שבהם נגמרת הכלה לגמר התיקון, שה"ס יומא דחופה. וז"ש, ואיהי ועולמתהא וכו', המלאכים שבהם מלוושים הכלים דאחורים דמלכות דמצב הא', הן נקראות עלמות המשמשות לשכינה, ואומר, שהשכינה קיימת על רישיהון, דאינן תמכין דאורייתא, בסוד ועל ראשי שכינת אל. ועמה יחד העלמות המשמשות אותה, והיא שמחה עמהם בהיותה מתקנת והולכת על ידיהן. וז"ש וחדת בהו כל ההוא ליליא, דהיינו בכל משך זמן התיקונים הנק' ליליא. (ועי' בז"ח שה"ש אות קכ"ט). וז"ש, וליומא אחרא וכו', שביום גמר התיקון שהוא יום החופה, לא תוכל להכנס לחופה אלא באלין התמכין דאורייתא שבנו ותיקנו אותה בכל הצורך מתורה לנביאים וכו' כנ"ל, ולכן נק' בני חופתא. וז"ש וכיון דעאלת וכו', כבר ידעת, שגמר התיקון לא יביא עמו שום דבר חדש, אלא ע"י האור העליון דעתיק יומין יתקבצו כל המ"ן ומ"ד וכל הזווגין וכל המדרגות שיצאו בשתא אלפי שני בזה אחר זה לזווג אחד ולקומה אחת רב ויקירא, ועי"ז יתתקן הכל. (כנ"ל אות צ"א ד"ה בן) ואז תכנס הכלה לחופה. וז"ש קב"ה שאיל עלייהו, דהיינו על כל אחד ואחד, שהעלה פעם מ"ן לזווג עליון, כי כביכול יושב ומחכה עד שיתקבצו כולם, ונמצא שואל ומחכה על כל אחד ואחד. ואחר שמתקבצים, נעשה אז הזווג דרב פעלים ומקבצאל כנ"ל, ומברך לון ומעטר לון, שמתברכים ומתעטרים כולם בבת אחת, ואז נגמר התיקון הנק' עטרהא דכלה.

[אות קכו] והוה ר' שמעון וכו': והיה ר"ש וכל החברים מרננים ברננת התורה, וכל אחד ואחד מהם היה מחדש דברי תורה, ורבי שמעון היה שמח. וכן כל שאר החברים. אמר להם רבי שמעון: בני, אשרי חלקכם, כי למחר לא תבא הכלה אל החופה, אלא עמכם, משום שכל אלו המתקנים תקוני הכלה בלילה הזה, ושמחים בה, כולם יהיו רשומים וכתובים בספר הזכרון, והקב"ה מברך אותם בשבעים ברכות ועטרות מהעולם העליון. ביאור הדברים, ספר הזכרון (המובא במלאכי ג' ט"ז). דכתיב אמרתם שוא עבוד אלהים וגו' נבנו עושי

רשעה גם בחנו אלהים וימלטו אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו ויקשב ה' וישמע ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו. והיו לי אמר ה' צבאות ליום אשר אני עשה סגולה וגו'. ויש להבין הדברים, בעת שאמרו איש אל רעהו ונדברו ביניהם דברים בזויים כאלו, שוא עבוד אלהים ומה בצע כי שמרנו משמרתו וגו' יאמר עליהם הנביא אז נדברו יראי ה' איש אל רעהו, ולא עוד אלא שנכתבים בספר הזכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו. והענין הוא, כי לעת קץ, כאשר יתגלה הזווג הגדול דעתיק יומין בסוד רב פעלים ומקבצאל, יתגלה אור גדול בכל העולמות, שע"ז ישוב כל בשר בתשובה שלמה מאהבה, ונודע מ"ש חז"ל (יומא פ"ב) שהזוכה לתשובה מאהבה זדונות נעשים לו כזכות, וזה שאמר הנביא, על אלו הרשעים שאמרו, ונדברו ביניהם חירוף וגידוף, לומר, שוא עבוד אלהים ומה בצע כי שמרנו משמרתו: אשר ביום הגדול, דגמר התיקון, שיתגלה האור של תשובה מאהבה, הנה גם הזדונות האלו, שאין עוד גרוע מהם, יתהפכו ג"כ לזכות, ויחשבו אלו המדברים, ליראי ה'. והיינו בגמר התיקון, כמו שמסיק הנביא, והיו לי אמר ה' צבאות ליום אשר אני עושה סגולה וגו', דהיינו ביום גמר התיקון. ולפיכך יש בהכרח ספר זכרון בפניו על הזדונות והפשעים הנעשים בעולם, שהרי הוא צריך להם ליום שהוא עושה סגולה, כי אז יהפכו להיות זכיות ויצטרפו וישלימו קומת האור של גמר התיקון. וזה שכתוב, ויכתב ספר זכרון לפניו ליראי ה' ולחושבי שמו, והיו לי, אמר ה' צבאות, ליום אשר אני עושה סגולה. כי אז אני צריך להם, כדי להשלים הקומה. וזה שהנביא מסיים, וחמלתי עליהם כאשר יחמול איש על בנו העובד אותו. כי אז יהיו יקרים לי וחביבים לי כמו שהיו מהעובדים אותי. וזהו אמרו, כלהו יהון רשימין וכתבינן בספרא דדכרניא, הוא בא לרבות שאפילו הזדונות שעשו יהיו אז רשימין וכתבינן בספר הזכרון. ויכתוב אותם הקדוש ברוך הוא כאילו היו זכיות, וכאילו היו עובדים אותו בהם. דהיינו כמו שאמר הנביא. והנה המספר שבעים מורה על מוחין דחכמה וג"ר, שהמה נק' עטרין. וסוד ברכה, הוא על אור החסדים, (כנ"ל אות ל"ה), שהעולם נברא ב' שה"ס ברכה, דהיינו עולם חסד יבנה (תהלים פ"ט). עש"ה. והוא בחינת ו"ק. ואומר שבגמר התיקון גם אור החסדים יהיה בבחינת ע' עטרין כמו החכמה, כי המ"ה וב"ן יעלו לע"ב ס"ג, וז"ש וקב"ה מברך לון בשבעין ברכאן ועטרין דעלמא עלאה, דע"ב ס"ג. וע"כ נבחנום אז גם ברכאן במספר שבעין.

[אות קכז] פתח ר' שמעון וכו': פתח ר"ש, ואמר, השמים מספרים כבוד אל וגו'. מקרא זה כבר העמדתי אותו, אבל בזמן הזה, שהכלה מתעוררת להכנס לחופה, למחר, היא מתתקנת, ומאירה בקישוטיה עם החברים ששמחו עמה כל אותו הלילה, והיא שמחה עמהם.

[אות קכח] וביומא דמחר כמה וכו': ולמחר, כמה המונים, צבאות, ומחנות, מתאספים אליה, והיא, וכולם, כל אלו הצבאות והמחנות, מחכים לכל אחד ואחד מאלו שתקנו אותה בעסק התורה, בלילה הזה. כיון שנתחברו יחד, ז"א ומלכות, והיא, המלכות, רואה את בעלה, ז"א, מה כתוב, השמים

מספרים כבוד אל. השמים, זהו החתן הנכנס לחופה. שהוא ז"א הנקרא שמים. מספרים, היינו שמאירים כזוהר הספיר, המאיר ומזהיר מסוף העולם ועד סוף העולם.

ביאור הדברים, יום גמר התיקון נק' יומא דמחר, כמ"ש חז"ל היום לעשותם ולמחר לקבל שכרם (עירובין כ"ב א). אוכלוסין הם עמא דארעא בלתי עובדי ה' חיילין הם עובדי ה' ומשריין מורה על המחנות העליונים שהם מלאכים המלוים את הנשמות, בסו"ה כי מלאכיו יצוה לך לשמרך בכל דרכך וכו' (תהלים צ"א). ואמרו ואיהי וכלהו מחכאן לכל חד וחד, כבר נתבאר (לעיל אות קכ"ה ד"ה והנה ע"ש). כי כמו דקב"ה שאיל על כל חד וחד, כן השכינה מחכאת על כל חד וחד.

וז"ש כיון דמתחברן כחדא ואיהי חמאת לבעלה וכו': כי לא תוכל לראות בעלה מטרם שיתקבצו כולם כנ"ל. ותלויים זה בזה.

השמים דא חתן דעאל לחופה: הוא דורש זאת על גמר התיקון, שעליו נאמר והיה אור הלבנה כאור החמה וגו' (ישעיה ל'). ואומר השמים דא חתן דעאל לחופה. כי קב"ה נק' שמים, ולעת גמר התיקון נק' חתן, בסוד הכתוב וכמשוש חתן על כלה ישיש עליך אלהיך. (ישעיה ס"ב). פ"י כי בכל מקום דכתיב וירד ה', הוא ענין של דין או גבורה כי מורה על ירידה ממעלתו ומרוממותו ית' באשר עוז וחדוה במקומו. אמנם בגמר התיקון שכל הפגמים והזדונות יתהפכו לזכיות כי אז יתברר שכל הירידות לא היו אלא עליות, נקרא הקדוש ברוך הוא בשם חתן. והשכינה הקדושה נק' בשם כלה, כלה היא מלשון גמר התיקון, מלשון ויהי ביום כלת משה להקים את המשכן (במדבר ז'), דהיינו שגמר כל מלאכת המשכן והקמתו. והמלה חתן מורה ג"כ על ירידה, כי על רד מתרגמינן חות וכמ"ש חז"ל נחית דרגא ונסיב איתתא (יבמות ס"ג א), אמנם ירידה זו גדולה היא מכל העליות הקודמות, בהיותה לקראת הכלה, שהיא השכינה בעת גמר התיקון הנקראת אז כלה. וחופה, היא כינוס וקיבוץ של כל האו"ח שיצא ע"י המ"ן שהעלו הצדיקים בכל אלו הזווגין דקב"ה ושכינתיה, שנתגלו בזה אחר זה בכל הימים והזמנים דשתא אלפי שני, כי כולם נעשו עתה לאור גדול אחד של או"ח העולה וחופף על קב"ה ושכינתיה, הנקראים עתה חתן וכלה, שהאו"ח חופף ממעל להם כמו חופה. ולפיכך נק' אז הצדיקים בני חופתא, כי כל אחד ואחד יש לו חלק בחופה זו, בשיעור המ"ן שהעלה למסך שבמלכות לעלית או"ח. וז"ש השמים דא חתן דעאל לחופה. היינו לומר, שהכונה היא על העת של גמר התיקון, שאז נקרא קב"ה חתן, והוא נכנס אז לחופתו.

וז"ש, מספרים מנהרין וכו'. מספרים, ה"ס הזווג הגדול שיהיה לעתיד, שהוא מלשון אשה מספרת עם בעלה (ברכות ג א) וספיר הוא שם השכינה הק', מלשון ותחת רגליו כמעשה לבנת הספיר (שמות כ"ד). וזהו דספיר היינו האו"ח שהיא מעלה מתא לעילא, ונהיר, פירושו אור ישר, וזהו, פירושו אור חוזר. ואומר, שע"י הזווג הגדול הזה הנעשה בגמר התיקון, שהוא קבוץ מכל הזווגין, הנה האו"ח והאו"ח שבזווג הזה נהיר זהיר מסוף העולם עד סופו, שז"ס השמים מספרים...וגו'